

OKRES KUTNÁ HORA

Okres Kutná Hora se rozkládá na severním okraji Českomoravské vrchoviny mezi středními toky Sázavy a Labe. Je okrajovým okresem Středočeského kraje, leží v jeho jihovýchodním cípu. Na severu hraničí s okresem Kolín a Praha-východ, na jihozápadě s okresem Benešov, na jihovýchodě s okresem Havlíčkův Brod z Kraje Vysočina a na východě s okresy Pardubice a Chrudim z Pardubického kraje.

Rozlohou 917 km² zaujímá okres 4. místo v rámci Středočeského kraje a 8,4 % z jeho celkové rozlohy. Zemědělská půda tvoří 64,7 % rozlohy okresu a lesy 23,9 %. Počet obyvatel 78,6 tisíc (5,4 % obyvatel kraje) je však druhý nejnižší mezi okresy, a tak se Kutnohorsko řadí s hustotou zalidnění 85,6 obyvatele na km² mezi nejméně osídlená území Středočeského kraje.

Od reformy veřejné správy z 1. ledna 2003 se okres člení na 2 správní obvody obcí s rozšířenou působností (Kutná Hora, Čáslav) a 4 správní obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (Kutná Hora, Čáslav, Uhlířské Janovice, Zruč nad Sázavou).

V současné době náleží do okresu 88 obcí. Z celkového počtu získaly 4 obce statut města (Kutná Hora – 21,6 tis. obyvatel, Čáslav, Zruč nad Sázavou, Uhlířské Janovice) a 7 bylo stanoveno městysem (Suchdol, Malešov, Nové Dvory, Kácov, Žehušice, Bílé Podolí, Rataje nad Sázavou).

Území okresu nemá jednotný přírodní ráz. Na jeho podobě se uplatňovaly mnohé a rozmanité geologické vlivy. Patří ke třem horopisným celkům – Českomoravské vrchovině, Čáslavské kotlině a Polabské nížině. Nejnižší položené místo okresu (198 m n. m.) je v jeho severní části, kde potok Klejnárka opouští území okresu, nejvyšší je vrch Březina (555 m n. m.) u Žandova.

V minulosti Kutnohorsko nepatřilo k průmyslovým oblastem středních Čech, převažovala zde zemědělská výroba. V poválečném období došlo postupně k rozšiřování nejen stávajících průmyslových kapacit, ale i k budování nových. Na počátku 90. let se průmyslová výroba realizovala v řadě odvětví, zejména ve strojírenství, potravinářství, tabákovém průmyslu, sklářství, textilním a obuvnickém průmyslu. V průběhu 90. let někteří z významných zaměstnavatelů omezili svoji činnost, případně zanikli, některým se podařilo najít vhodného investora a výrobu udržet či rozšířit. Díky zahraničnímu investorovi má velmi dobré výsledky Philip Morris ČR a.s. s produkcí tabákových výrobků.

V okrese Kutná Hora bylo k poslednímu dni roku 2024 v registru ekonomických subjektů zapsáno 15 792 subjektů (4,6 % subjektů kraje). Podle převažující činnosti tvoří zemědělství a lesnictví 6,9 %, průmysl 12,3 %, stavebnictví 16,0 % a velkoobchod a maloobchod (vč. oprav a údržby motorových vozidel) 14,5 %.

K 31. 12. 2024 bylo v rámci okresu Kutná Hora evidováno 2 111 dosažitelných uchazečů o zaměstnání (6,8 % dosažitelných uchazečů kraje). Podílem nezaměstnaných osob (tj. podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15-64 let na obyvatelstvu celkem ve stejném věku), který činil 4,30 %, vykazoval okres Kutná Hora pátou nejvyšší nezaměstnanost mezi okresy kraje.

Nejvýznamnějšími komunikačními tahy zajišťujícími napojení na Prahu jsou železniční trať 230 přes Kolín a silnice I. třídy číslo I/2 a I/38. Na území okresu vede ještě silnice I. třídy I/17 z Čáslavi do východních Čech.

V roce 2024 bylo v okrese dokončeno 231 bytů (4,7 % dokončených bytů kraje) a zahájeno 197 bytů (3,7 % zahájených bytů kraje).

Na Kutnohorsku se nachází mnoho kulturních památek nesmírné historické hodnoty, najdeme zde nejvíce (5) národních kulturních památek mezi všemi středočeskými okresy. Historické jádro města Kutné Hory je prohlášeno za státní památkovou rezervaci a město je zapsáno i do Seznamu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO. Jádro této památkové rezervace tvoří stavební celek vyšlý z gotického středověku, který přesvědčivě dokumentuje prosperitu báňského podnikání. Ve čtrnáctém a patnáctém století byla Kutná Hora skutečnou pokladnicí státu, žilo zde šedesát tisíc lidí. Za prací ve zdejších stříbrných dolech a hutích přicházeli lidé z celé Evropy.

Jednou z nejstarších památek je kostelík sv. Jana Pavla v Malíně u Kutné Hory, pocházející z 10. století. Důležitou událostí architektonického rázu bylo založení cisterciánského kláštera v Sedlci v roce 1142, kde původně existoval románský kostel. Národními kulturními památkami jsou stavby ze 14. století katedrála sv. Barbory, Vlašský dvůr a kostel sv. Jakuba v Kutné Hoře. Významnou památkou je i kostnice v Sedlci a klášter Voršilek. Kromě toho má město Kutná Hora celou řadu překrásných měšťanských domů.

Po obrovském rozvoji města Kutné Hory ve středověku jeho význam v pozdějších staletích postupně upadal. V současné době se město stalo významným turistickým i kulturním centrem celostátního významu.

Na území okresu se však nachází i celá řada dalších kulturních památek. Národními kulturními památkami jsou empírový zámek Kačina, ve kterém je nyní zemědělské muzeum, a zámek Žleby.

Kutnohorsko má i několik významných přírodních památek. Největší je Žehušická obora o rozloze 246 ha, kde se daří jak domácím listnatým stromům, tak i cizím druhům jehličnanů. Skupiny stromů jsou zde zavlažovány důmyslnou sítí vodních cest. Nechybí zde ani rozsáhlé porosty luk s pasoucími se bílými jeleny a černou mutací daňka skvrnitého. Národní přírodní památka Kaňk je světově nejproslulejší paleontologická lokalita svrchní křídý, jihovýchodní svah vrchu pak pokrývá teplomilná vegetace trávníků, ve kterých roste např. válečka prapořitá, sverep přímý, šalvěj luční. Národní přírodní památka Rybníček u Hořan je jedinou lokalitou v republice s výskytem rdestice hustolisté.